

GÜNEŞLİ
KÜTÜPHANE

SİMLA SUNAY
simlasunay@gmail.com

Çocuk Edebiyatında Barış

Kimi edebiyat tarihçileri trajik olayların edebiyata yansımaları için aradan uzun zaman geçmesinin gerektiğini söylerler. Nitekim, Dünya savaşları, Yahudi Soykırımı, Türkiye'deki '80 darbesi, Dersim Katliamı gibi acı gerçekler yıllar içinde sanatın farklı alanlarında yeniden yeniden hatırlanmış ve lanetlenmiştir. Çocuk edebiyatında John Boyne "Çizgili Pijamalı Çocuk" adlı kitabında gaz odalarını 2006 yılında kaleme almış ve bütün dünyayı etkilemiştir sözcüğü. Günümüzde Suriye'deki iç savaş, bütün dünyayı saran terör, göçmen sorunları ve denizlerin mültecilere, çokça da çocuklara mezar oluşu tam da şimdi bir edebi esere konu olabilir mi? Bir yazar yaşadığı anın içinden, isyanını özümsemeyi beklemeden haykırabilir mi? Neden olmasın? Ya da şöyle soralım; şu günlerde bir yazar ne düşünüp de yazabilir ki? Barıştan başka...

Deneyimli ve ödüllü yazar Gülsevin Kırıl, elini taşın altına koyuyor ve acının ortasında kalan ülkemizin diliyle, komşumuzda yaşanan trajediye kendi penceresinden, İstanbul'dan yaklaşıyor. "Umut Sokağı Çocukları" adını verdiği romanında farklı etnik kökenden on iki kahramanın ağzından anlatılan her bölümde, "ortak acıya" farklı açılardan bakmayı başarıyor. Kahramanlar bazen aynı olayı, bazen birbirini izleyen olayları şimdiki zamanda konuşuyorlar. Yazar bunu bilinçli mi yaptı bilmiyorum ama bu romanın kurgusunu şahlandırmış. Şimdiki zamanla yazılmış olan roman, yaşadığım şu anda zaten sürmekte olan bu büyük trajediyi, kitabın kapakları arasında bile canlı tutuyor. Bir yanıyla şimdiki zaman rüyanın dilidir, hayalin anlatım tekniğidir. Umudun kipidir şimdiki zaman.

On iki karakter; Türk çocuk Ali, Suriyeli çocuk Havva, Türk çocuk Murat, Türk genç İnci, Kürt çocuk Rojda, Suriyeli baba Mahmut, Suriyeli çocuk Hasan, Türk çocuk Selo, Kürt anne Berivan, Kobaneli anne Eje, Yabancı gazeteci Danny ve köpek Karabaş, hepsinin yolu İstanbul'da kesişiyor. Ulusal çatışmaların dışında; birey olarak, kalplerindeki iyilikle umudu inşa ediyorlar. Mevcut bir sokak onların buluştuğu yer, İstanbul'da fakir bir muhit belli ki, bir otel ve çocukların top koşturduğu bir arsa... Soğuk otel odasına sığınmış Suriyeli mülteci bir aile. İşsiz baba. Dilenen anne ve onun kucagında uyuyan Havva. Mahalleli Türk-Kürt ayrımı olmadan zaten huzurla yaşıyor aslında. Komşuluk, tek ülke onlar için. Öyle ya komşu komşunun külüne muhtaçtır! Yaşam mücadelesi aslında barışın ta kendisi bu kitapta. Ekmek derdi büyük. Türk için de öyle. Gülsevin Kırıl, meseleye çok yönlü bakabilmiş, tarafsız durabilmiş. Örneğin Suriyeliler ucuz çalıştığı için işsiz kalan Türk babanın isyanını da, işsiz Suriyeli babanın günlerce sokakta iş arışını da dile getirmiş.

Sokak söz konusu olur da köpekler eksik kalır mı? Suriyeli Havva ve Hasan'ın anılarında özledikleri köpekleri Karabaş, aynı isimle ve benzer tüy renkleriyle tekrar karşısına çıkıyor. Bu imgeyle ülkeler arası sınırları kaldırıyor Kırıl. İsimler benzer, yemekler benzer, duygular benzer. Yazarın Karabaş'ı konuşturması ve bunu kısa kesik yüklerle yapması takdire şayan.

"Koşuyoruz. Koş, koş... Korkuyorum. Toplayıcılar arkamda mı? Bakıyorum. Yoklar. Oh! Rahatlıyorum. Soluğum düzeliyor. Yürüyorum. Yürü, yürü..." (sayfa 29)

İnci, üniversite öğrencisi. Danny'le Twitter'da tanışıyorlar. Mesleki bir dostlukla yazıyorlar. Danny Suriye meselesiyle ilgili gazeteyle makale yazmak istiyor. İstanbul'a, İncilere geliyor. Mahalledeki otel onun kaldığı otel. Otel burada çaresizliği, yalnızlığı da simgeliyor. Otel sahibi acımasız, anlayışsız bir adam. Suriyelileri kira için sıkıştırıp duruyor. Danny'yi ise Batı hayranlığıyla karşılayıp kayırıyor. Otelin arkasındaki arsa çocukların futbol oynadıkları yer. Hasan Türkçe bilmiyor, geldiği ülkesini, okulunu, arkadaşlarını özleyiyor. Kaldıkları odanın duvarına bu özlemi resimliyor. Bu sahne gerçekten duygulandırıyor okuru. Duvar gözünüzde canlanıyor.

Çocuklar acılarını her zaman dille ifade edemezler. Ama resimle açık ederler. Pedagoji de resim dilini kullanır. Gülsevin Kırıl da Suriyeli çocukların yaptığı resimler üzerinden sınır ötesi acıyı betimlemeyi başarıyor.

Berivan, mahallede yaşayan Kürt bir kadın. Roman boyunca kız kardeşi Eje için endişeli. Haber alamıyor. Eje'nin Kobane'de yaşadığını tahmin

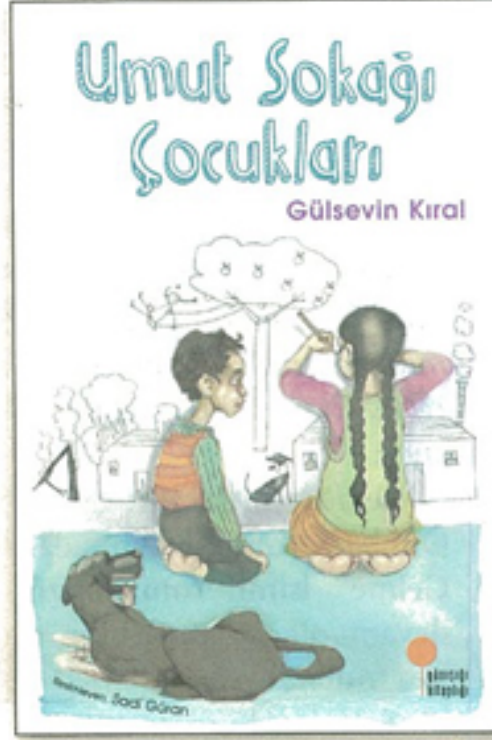
ediyorum. Gülsevin Kırıl adres göstermiyor. Suriye'deki çatışmaları, göçmenlerin yolda ki zorluklarını, sevdiklerinden nasıl ayrıldıklarını okuru ajite etmeden ama duyarlılıkla aktarıyor usta yazar.

Romanda beni en çok etkileyen şey, olay örgülerinin bir domino taşı gibi birbirinin üstüne düşmesi. Dünyada her insan bir diğerine bağlı! Bu yüzden bir kişinin acısı hepimizin acısı. Türk çocuk Murat yorulduğu için esnaf lokantasındaki işinden kırtasiyeye geçiyor. Murat'ın yerine de Suriyeli Mahmut işe giriyor. Olaylar yazarın usta kurgusuyla birbiriyle ritim içinde. Rojda Ali'den hoşlanıyor, İnci Danny'den. Örtük de olsa tatlı aşk ahengi var hikâyelerde.

Kırıl'ın, "barışa, umutla" ithafından başlayan, gözümüzle değil de kalbimizle okuduğumuz cümleler, her bölümde umuda, barışa ve güzelliğe adım adım yaklaşıyor. O bildiğimiz kendine has üslubuyla mizahı da hiç elden bırakmıyor, en trajik olanı bile çocuk okura sömürü yapmadan mâkul sezdiliyor.

Umut Sokağı'na girdiğinizde, barışın aslında bireyler arasında zaten nasıl da var edildiğini görüp şaşırıcaksınız. Barış, oynanan bir oyunla, birlikte oturan bir sofrayla ve coğrafyanın efsane yemeği mantıyla buram buram yayılıyor. Ve Gülsevin Kırıl, zamanın sesini çocuk edebiyatına işaret düşüyor.

"Umut Sokağı Çocukları", Gülsevin Kırıl, Resimleyen: Sadi Güran, 131 s., Güneşli Kitaplığı, 2015

ONURLU BİR KUŞ

Gülsevin Kırıl'ın bu güzel romanının yanına hangi kitabı almalı diye çok düşündüm. Son günlerde hayranlıkla takip ettiğim Nota Bene Yayınları imdadıma yetişti. Efsanevi Kübalı devrimci Che Guevara'nın yaşam öyküsünü imgesel olarak anlatan resimli çocuk kitabı "SerChe" (Onurlu bir Kuş) çok özel bir kitap olarak güneşli kütüphanenizde yer almayı hak ediyor.

Hikâyede kuşlar üzerinden dünyadaki eşitsizlik, adaletsizlik tarif ediliyor. İşin kötüsü diğer tüm kuşlar bu kötülüklerle boyun eğmiş, yaşayıp gidiyorlar. Ta ki en minik kuş "serçe" isyan edene dek. "SerChe" sözcüğü bir çeviri başarısı olarak karşımıza çıkıyor. Kitabın İspanyolca orijinal adı "El Chervichu" ve ilk kez 2007 yılında Barselona'da yayımlanmış. Guevara'nın bütün hayatı kuş imgesiyle de olsa bütün gerçekliğiyle cesaretle anlatılmış çocuklara. Ölümünden, savaşlardan kaçınmadan.

"SerChe tek bir söze, bir tek renge ve tek bir şarkıya inanıyormuş, o da eşitlik, özgürlük ve kardeşlikmiş."

Sade ve modern çizimlerle, özgün, sanatsal bir eser olarak da dikkat çekiyor kitap. Metinler uzun kaçabilir, didaktik öğeler göze bataabilir ama ne önemi var? Eşitlik, özgürlük, barış için söylenmiş güzel sözler her zaman yerini bulur. Bu kitabı okuduktan sonra Che Guevara'nın Birleşmiş Milletler konuşmasını izledim videoda. Bence bu kitabın yaşı yok. Genç okurlar da okumalı ve üstüne de o konuşmayı dinlemeli. Hele de böylesi günlerde.

"SerChe", Mempo Giardinelli, Resimleyen: Alejandra Agdamus, Çeviren: Zekine Sanchez Veiga, Nota Bene Yayınları, 2014

